
Pronunciation Rules for Sanskrit Explained in Marathi

—
संस्कृत सफ़ास लुञ्जार पद्धति
—

Document Information

Text title : Pronunciation Rules for Sanskrit Explained in Marathi

File name : saMskRRitasaghanauchchArapaddhatimarATHI.itx

Category : misc, advice, marATHI

Location : doc_z_misc_general

Transliterated by : Manish Gavkar manishyg at gmail.com

Proofread by : Manish Gavkar manishyg at gmail.com

Latest update : December 27, 2020

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

December 3, 2021

sanskritdocuments.org

संस्कृत सफ़न लुञ्ज्जर पद्धती

अपलीं मनीं वसत असलीला विचार, भाव - इतरांस सभुजुवुन सुरुगुणुतुी सुरुकेतुक "दुुनल" म्मुणुतुी "भुरुषुरु". भुरुषुरु म्मुणुतुी दुुनलरुपशुदु व वरुणरुपशुदु युुरुनुतु असुीम वलसुतुतु हुरुीयु. भुरुषुीतुतु वलशुदु लुञ्जुतरुतुी ँक "षुनतु" अहुरी. शुदु लुञ्जुतरुतुी षुनतु, "युधुरुधु-अधुवुरुहक पदुरुनुतुी षुनतु", लुञ्जुतरु कतुतुतुतुतु सदुधुवनुीतुी, तपशुतुतुीतुी षुनतु, लुञ्जुतरुण कतुतुतुतु "पुरुतुतुतु-अनुतुतुतुगुण संपनुतुतुीतुी षुनतु", अशुी "शुदुषुनतु" अनुीक पुरुकरुतुी अहुरी.

संस्कृत वुीद-शुरुसुतुतु अनुीक गुणुधुरुनुतुतुी "तुुनुरु"तुी षुधरु मुरुीरुी सुरुनुतुवण अहुरी. संस्कृततुुतुतु युीत असुील तुुतुसतु तुी तुुनुरु संपुरुधनु करुणुी शुकुतु व सुलतु अहुरी. लुीखनुनुतु "षुसुीतु लुीखनु" अनुतुतु: मुरुनुतु अहुरी; पण "षुसुीतु लुञ्जुतरुण" मुरुनुतु नुरुहल. युदुतुुतु "षुसुीतु-लुञ्जुतरुण" हल अपलुी वलतुरु - भुरुवनु इतरुनुतु सभुजुवुन सुरुगुणुतुी ँक "मुरुधुतुतु", पुरुतुतुी सुरुधनु अहुरी. "दुीवनुरुगुरुी लुतुी" हल सवु लुतुीनुतुी मुरुतु - तुनुतुतुतु अहुरी. "संस्कृत" तुुतुतुी ँकनुीक तुुतुनुतुी मुरुतु असलुुतु अदुतु हुरुीतुी.

तसुीनुतु ँकतुतुतुतु - शुरुीगुरुतुतुतु पुरुतुतु हुरुीणुतुतुी अपलुुतु हुरुतुनु कुरुहल तुरुी ँकतुतु - सुीवुीतुी, दुीवुरुधनुतुी कुरुतु वुतुवुतुतु हवुी. ँकतुतुतुतु-अरुधनुतुीतुी अनुीक पुरुकरुतु अहुरीत. तुुतुतुतु ँकतुतुतुी सुतुतु-सुीतुीतुी तुुतुतुतुतुनुतुी म्मुणुतु रुरुहणुी, पुरुतुतुीतुी गुणुधुरुनुतुी पुरुतुतुतुतुी करुणुी, नुरुतुगुीतु गुरुणुी युुरुहल पुरुकरुनुतु सभुरुवुीतु अहुरी. वलशुदु पुरुण, वलशुदु सुीतुतुगुरुन, शुदु - पुरुतुतुतु हुरु तुुतुतु "पुरुधुीतु" अहुरी, पुरुतुतुतु अहुरी, हल अगदुी पुरुहलुी-वुहलुी पुरुतुतुी अहुरी. तुुतुनुतुतु अदुतु पुरुतुतुतु, सभुनुतुतुनुी अदुतुपुरुतुतुतु, अणुी ँकतुतुतुतु सुरुतुतुतुतुतुतुतुनुतुी अदुतुतुतुतु संपुरुधनु करुणुी युुरु पुरुतुतुतु अहुरीत, हुरी खुरुसु.

“ಸಂಸ್ಕೃತ” ಸ್ತುತಿ-ಸ್ತೋತ್ರೇ ವಿಶುದ್ಧರೂಪಾನೇಂ ಮ್ಲಣತಾ ಯೇಣ್ಯಾಸಾರೀ, ಸಂಸ್ಕೃತಾಂತೀಲ ವಿಶುದ್ಧ-ಉಚ್ಚಾರಪದ್ಧತೀಚೇ ಅಚೂಕ ಜಾಣ ಆಪಣಾಸ ಅಸಣೇ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕ ಆಹೇ. ಹೇ “ಉಚ್ಚಾರ” ತ್ಯಾಚ್ಯಾ ಜಾಣಕಾರಾಂಪಾಸೂನ ಸಮಜೂನ ಘ್ಯಾವೇತ. ತನೇಚ ಸಂಸ್ಕೃತಚೇ ಪಂಡಿತ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಜಾಣಣಾರೇ, ಪ್ರವಚನ-ಕೀರ್ತನಾಂಮಧ್ಯೇ ಕನೇ ಉಚ್ಚಾರ ಕರತಾತ, ತ್ಯಾಕಡೇ ನೀಟ ಲಕ್ಷ ದ್ಯಾವೇ. ಆಪಣಹಿ ತೇ ತನೇ ಉಚ್ಚಾರಕರೂನ, ತ್ಯಾಂಕಡೂನ “ಸಂಧಾ” ಘೇಲೂನ ಆಪಲೇ ಉಚ್ಚಾರ ಅಚೂಕ, ಬರೋಬರ ಅಸಲ್ಯಾಚೇ ತ್ಯಾಂಚೇದ್ವಾರಾಂ ಖಾತ್ರೀ ಕರೂನ ಘ್ಯಾವೇ.

ತನೇಂಚ “ಯಜ್” ಧಾತೂಚೇ ಸಂಗತಿಕರಣ, ದಾನ ಆಣಿ ಪೂಜಾ, ಅನೇ ತೀನ ಅರ್ಥ ಆಹೇತ. ತ್ಯಾಂಪೈಕೀಂ “ಸಂಗತಿಕರಣ” ಯಾ ಅರ್ಥಾಚೇಹಿ ಪುನಃ ಪ್ರಧಾನ ಅನೇ ತೀನ ಅರ್ಥ ಆಹೇತ. ತ್ಯಾಂತ ಪಹಿಲಾ ಅರ್ಥ ಅಸಾ

1. ವೇದಾಚೇ ಸಂಧಾ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತುತಿಗ್ರಂಥಾಚೇ ಸಂಧಾ ಘೇತ ಅಸತಾಂನಾ ಶ್ರೀಗುರೂಂಚ್ಯಾ ಮುಖಾಂತೂನ ಜ್ಯಾ ಕ್ರಮಾನೇ ಸ್ವರಾದಿ ವಿಶಿಷ್ಟರೂಪಾನೇ ನಿಘಾಲೇಲ್ಯಾ ಶಬ್ದಾಂತೀ ಶಿಷ್ಯಾನೇ ಸುಸಂವಾದೀಪಣಾನೇಂ ಅಸ್ಸಲವರಹುಕೂಮ ಐಕ್ಯ ಕರಣೇ, ತಸಾಚ “ಉಚ್ಚಾರ ಕರಣೇ” ಯಾಸಚ “ಸಂಗತಿಕರಣರೂಪ “ವಾಗ್ಯಜ್ಞ” ಮ್ಲಣತಾತ.

2. ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಾಚಾ ಪಾರ ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೇಚಾ ಪಾರ ಉಪದೇಶರೂಪಾನೇ ದೇತ ಅಸತಾಂನಾ ಶ್ರೀಗುರೂಂಚ್ಯಾ ಮುಖಾಂತೂನ ನಿಘಾಲೇಲ್ಯಾ ಶಬ್ದಾಂತೀ, ತ್ಯಾಂನಾ ಅಭಿಪ್ರೇತ ಅಸಲೇಲ್ಯಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾಶೀ, ತಾತ್ಪರ್ಯಾಶೀ - ಶಿಷ್ಯಾನೇ ಆಪಲ್ಯಾ ಶಬ್ದಾನೇಂ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಾಚೇ, ಆಶಯಾಚೇ “ಅನುವಾದಪಣಾನೇ”, ಸಂಗತಿಕರಣ - ಮ್ಲಣಜೇ-ಪುರತೇ ಐಕ್ಯ ಕರಣೇ, ಯಾಲಾಹಿ “ವಾಗ್ಯಜ್ಞ” ಮ್ಲಣತಾತ.

3. ಶ್ರೀಗುರುಕೃಪೇನೇಂ ಲಾಭಲೇಲೇ ಸಮಾಧಿಧನ, ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕ್ಯ ಬೋಧಧನ ಶಿಷ್ಯಾಚ್ಯಾ ಹೃದಯರೂಪ ಸಂದುಕೇಂತ ಸಂಕ್ರಮಿತ ಕರೂನ ದಿಲೇ ಅಸತಾ ತ್ಯಾ ಸದ್ಬೋಧಾನಂದಾಚ್ಯಾ ತುಲ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಅಶಾ ಸಂಗತಿಕರಣಾನೇಂ, ಐಕ್ಯಾನೇಂ, ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಾನೇ ಅಸಣೇ, ಹಾಚ “ವಾಗ್ಯಜ್ಞ” ಹೋಯ. ಹಾ ಸರ್ವಹಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮನೀ ಘೇಲೂನ ಶ್ರೀಜ್ಞಾನದೇವ ಮಹಾರಾಜ ಚವಧ್ಯಾ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ ಸಾಂಗತಾತ -

ಏಕೀಂ ಶಬ್ದೀಂ ಶಬ್ದು ಯಜಿಜೇ . ತೋ “ವಾಗ್ಯಜ್ಞ” ಮ್ಲಣಜೇ . .4-142 . .

ಅಸಾ “ವಾಗ್ಯಜ್ಞ” ಸಂಪನ್ನ ಹೋಣ್ಯಾಸಾರೀ ಉಚ್ಚಾರಪದ್ಧತೀಚೇ ಶುದ್ಧತಾ ವಾ ಘನತಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ವರೂಪಾಂತ ಜ್ಞಾತ ಅಸಣೇ ಜರೂರೀಚೇ ಆಹೇ, ಹೇ ಜಾಣೂನ ಕೇವಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಾಕರಿತಾಂ ಶುದ್ಧ ಉಚ್ಚಾರಾಚೇ ಕಾಹೀ ನಿಯಮ ಆಮ್ಲೀ ಯೇಥೇ ದಿಲೇ ಆಹೇತ. ತೇ ಸಮಜೂನ ಘೇಲೂನ ತ್ಯಾಪ್ರಮಾಣೇ ಆಣಿ

ಜಾಣಕಾರಾಂಚ್ಯಾ ದ್ವಾರಾ ಸಂಧಾ ಘೇಲೂನ ತ್ಯಾಪ್ರಮಾಣೇ ತಸಾ ಉಚ್ಚಾರ ಕರಣ್ಯಾಚಾ ಪ್ರಯತ್ನ ಕರಾವಾ.

ತಸೇ ಪಾಹಿಲೇ ತರ ಮರಾರೀತ ಸಂಸ್ಕೃತ, ತತ್ಸಮ ಆಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತೋದ್ಭವ ಶಬ್ದಾಂಚಾ ವಿಪುಲ ಪ್ರಮಾಣಾಂತ ಉಪಯೋಗ ಕೇಲಾ ಜಾತೋ. ಮ್ಹಣೂನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಉಚ್ಚಾರ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪಾಂತ ಕರಣೇ ಆಪಲ್ಯಾಲಾ ಫಾರಸೇ “ಅವಘಡ” ನಾಹೀ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖಾಂತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಾಂಚೀ ರೂಪೇಂ, ವಾಕ್ಯೇ ಆಪಣ ನಿರ್ಮಾಣ ಕರಣ್ಯಾವಿಷಯೀ ಕಾಹೀ ಲಿಹಿಣಾರ ನಾಹೀ. ತರ ಸಂಸ್ಕೃತಾಂತ ಲಿಹಿಲೇಲೀ ವಾಕ್ಯೇ, ಸ್ತೋತ್ರಂ ಫಕ್ತ ಶುದ್ಧ ವಾಚಾವಯಾಚೀ-ಉಚ್ಚಾರ ಕರಾವಯಾಚೀ ಆಹೇತ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮರಾರೀ ಸಾಕ್ಷರಾಸ ತೇವಢೇ ಲಿಪಿ ಜ್ಞಾನ ಅನತೇಚ. ತರೀಹಿ ಉಚ್ಚಾರಾಸ ಅವಶ್ಯಕ ತೇವಢಾ “ವರ್ಣಮಾಲೇ”ಚಾ ವ ಶುದ್ಧ, ಸುಸ್ಪಷ್ಟಾಚ್ಚಾರ ಕರಣ್ಯಾಸ ಅರ್ಥಾತ್ ಶಬ್ದಾಂತೀಲ ವರ್ಣ, -ಹಸ್ತ, ದೀರ್ಘಸ್ವರ, ಬರೋಬರ, ತಸೇಂಚ ಜೋಡಾಕ್ಷರೇ ವಾ ಸಾಮಾಸಿಕಪದೇಂ ಯಾಂಚಾ ಸ್ಪಷ್ಟಪಣಾನೇಂ ಸಮಜತೀಲ ಅಶಾ ಪ್ರಕಾರಾನೇ-ಪದ್ಧತೀನೇ ಶಬ್ದಾಂಚೀ ಉಚ್ಚಾರ ಕರಣ್ಯಾಸ ಉಪಯುಕ್ತ ಅಸಣಾಱ್ಯಾ ನಿಯಮಾಂಚಾ ವಿಚಾರ ಕರಣೇ, ಹೇ ಏವಢೇಚ ಮರ್ಯಾದಿತ ಆಪಲೇ “ಧ್ಯೇಯ” ಆಹೇ.

ದೇವನಾಗರೀ ಲಿಪೀ, ವರ್ಣಮಾಲಾ ಆಣಿ ತಿಚೀ ವೈಶಿಷ್ಟಯೇ

ವರ್ಣಮಾಲಾ - ಸ್ವರ 13

“ಸ್ವಯಂ ರಾಜತೇ ಇತಿ ಸ್ವರಃ” ಸ್ವತಃ ಅಂಗಾನೇಚ ಶೋಭತೋ, ವಿರಾಜಮಾನ ಹೋತೋ ತೋ “ಸ್ವರ” ಹೋಯ. ಜಸೇಂ “ವ್ಯಂಜನಾಸ” ವಿರಾಜಮಾನ ಹೋಣ್ಯಾಸಾರೀ “ಸ್ವರಾಚೀ” ಅವಶ್ಯಕತಾ ಅನತೇ, ತಶೀ ಸ್ವರಾಸ ನಸತೇ, ಅಸಾ ಯಾಂತೀಲ ಆಶಯ ಆಹೇ.

ಱ್ಱಿಸ್ವ - ಅ ಇ ಉ ಋ ೠ

ದೀರ್ಘ - ಆ ಈ ಊ ಋ

ಸಂಯುಕ್ತಸ್ವರ - ಏ, ಐ, ಓ, ಔ

ಯಾಶಿವಾಯ ಕೋಣತ್ಯಾ ವರ್ಣಾಚೇ, ಕೋಣತೇ ಸ್ಥಾನ ಆಹೇ, ಹೇ ಜಾಣಣ್ಯಾಸಾರೀ ವ ಪಾಠಾಂತರಾಸಾರೀ ಸುಲಭ ಉಪಾಯ ಮ್ಹಣೂನ ಪುಢೀಲ ವಾಕ್ಯಾಂಚೀ ಸಂಕಲನ ದೇತ ಆಹೋತ -

ವ್ಯಂಜನೇ - 33

ವರ್ಗ - - ಕರೋರ - ಅಘೋಷ - ಮೃದು - ಘೋಷ - ಅನುನಾಸಿಕ

“ಕ” ವರ್ಗ - ಕಂಠ್ಯ - ಕ್ ಖ್ - ಗ್ ಘ್ - ಜ್

“ಚ” ವರ್ಗ - ತಾಲವ್ಯ - ಚ್ ಛ್ - ಜ್ ಝ್ - ಜ್ಞ್

“ಟ” ವರ್ಗ - ಮೂರ್ಧನ್ಯ - ಟ್ ಠ್ - ಡ್ ಢ್ - ಣ್

“ಟ” ವರ್ಗ - ದಂತ್ಯ - ತ್ ಥ್ - ದ್ ಧ್ - ನ್

“ಪ” ವರ್ಗ - ಓಷ್ಠ್ಯ - ಪ್ ಘ್ - ಬ್ ಭ್ - ಮ್

ಅಂತಸ್ಥ - - ಯ್ ರ್ ಲ್ ವ್

ಊಷ್ಮ - - ಶ್ ಷ್ ಸ್

ಮಹಾಪ್ರಾಣ - ಹ್

ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯಂಜನೇಂ- ಕ್ಷ, ಜ್ಞ, ಳ

ಂ ಅನುಸ್ವಾರ; ಃ ವಿಸರ್ಗ

1. ಅಕುಹ ವಿಸರ್ಜನೀಯಾನಾಂ ಕಂಠಃ - “ಅ”ಕಾರ, “ಕ”ವರ್ಗ, “ಹ”ಕಾರ ಆಣಿ ವಿಸರ್ಗ, ಯಾ ಅಕ್ಷರಾಂಚೇ ಸ್ಥಾನ ಕಂಠ ಆಹೇ. ಅರ್ಥಾತ್ - - - “ಅ, ಕ, ಖ, ಗ, ಘ, ಜ, ವಿಸರ್ಗ”

2. ಇಚುಯಶಾನಾ ತಾಲು - ಇ, “ಚ” ವರ್ಗ, “ಯ” ಆಣಿ “ಶ” ಯಾಂಚೇ ಸ್ಥಾನ ತಾಲು ಆಹೇ.

3. ಋಟುರಷಾಣಾಂ ಮೂರ್ಧಾ - ಋ, “ಟ” ವರ್ಗ “ರ”, “ಷ” ಯಾಂಚೇ ಸ್ಥಾನ ಮೂರ್ಧಾ ಆಹೇ.

4. ಲೃತುಲಸಾನಾಂ ದಂತಾ - ಲೃ, “ತ” ವರ್ಗ ಲ, ಸ ಯಾಂಚೇ ಸ್ಥಾನ ದಂತ ಆಹೇ.

5. ಉಪೂಪಧ್ಯಾನೀಯಾಲಾಮೋಷ್ಠೈ - ಉ, “ಪ” ವರ್ಗ, ಉಪಧ್ಯಾನೀಯ ಯಾಂಚೇ ಸ್ಥಾನ ಓಷ್ಠ ಆಹೇ. (ವಿಸರ್ಗಾಪುಥೇ “ಪ”, “ಘ” ಹೀ ವ್ಯಂಜನೇಂ - - ಆಲೀ. ಅಸತಾಂನಾ ವಿಸರ್ಗಾಚಾ ಉಚ್ಚಾರ “ಅಃಪ” ಅಸಾ ಹೋತೋ ಯಾಸ “ಉಪಧ್ಯಾನೀಯ” ಅಸೇ - - ಮ್ಠತಾತ.

6. ಇಮಜಣನಾನಾಂ ನಾಸಿಕಾಚ - ಯ, ಮ, ಜ, ಣ, ನ, ಯಾ ವರ್ಣಾಂಚೇ ನಾಸಿಕಾ ಆಣಿ ತ್ಯಾ ತ್ಯಾ ವರ್ಣಾಚೇ ಸ್ಥಾನ. ಉದಾ. “ಇ” - - ಚೇ ಸ್ಥಾನ ತಾಲು ವ ನಾಸಿಕಾ ಆಹೇ.

7. ಏದೇತೋಃ ಕಂಠತಾಲುಃ - “ಏ”ಕಾರ ಆಣಿ “ಔ”ಕಾರ ಯಾಂಚೇ ಕಂಠ ತಾಲುಸ್ಥಾನ ಆಹೇ.

8. ಓದೌತೋಃ ಕಾಂಠೋಷ್ಠಮ್ಃ - “ಓ”ಕಾರ ಆಣಿ “ಔ”ಕಾರ ಯಾಂಚೇ ಸ್ಥಾನ ಕಂಠೋಷ್ಠ ಆಹೇ.

9. “ವ” ಕಾರಸ್ಯ ದಂತೋಷ್ಠಮ್ಃ- “ವ” ವರ್ಣಾಚೇ ಸ್ಥಾನ “ದಂತ್ಯ” ಆಣಿ ಓಷ್ಠ ಆಹೇ.

10. ಜಿಹ್ವಾಮೂಲೀಯಸ್ಯ ಜಿಹ್ವಾಮೂಲಮಃ- ಜಿಹ್ವಾಮೂಲೀಯಾಚೇ ಜಿಹ್ವಾಮೂಲ ಸ್ಥಾನ ಆಹೇ. ವಿಸರ್ಗಾಚ್ಯಾ ಪುಥೇ “ಕ, ಖ” ಆಲೀ - - - ಅಸತಾಂನಾ ಜೋ ಉಚ್ಚಾರ ಹೋತೋ ತ್ಯಾಲಾ “ಜಿಹ್ವಾಮೂಲೀಯ” ಮ್ಠತಾತ.

11. ನಾಸಿಕಾನುಸ್ವಾರಸ್ಯಃ- ನಾಸಿಕಾ ಹೇ ಅನುಸ್ವಾರಾಚೇ ಸ್ಥಾನ ಆಹೇ.

- ಸ್ವರಾಮಧ್ಯೇ “ಅ, ಇ, ಉ, ಋ, ಌ” ಹೇ ಪಾಂಚ “ಱ್ಲಸ್ವ” ಸ್ವರ ಆಹೇತ. ಱ್ಲಸ್ವ ಸ್ವರಾಚೇ “ಏಕ ಮಾತ್ರಾ” ಅಸತೇ ಆಣಿ ದೀರ್ಘಸ್ವರಾಚ್ಯಾ “ದೋನ ಮಾತ್ರಾ” ಅಸತಾತ. ಹೇಚ ವೇಗಳ್ಯಾ ಶಬ್ದಾಂತ ಸಾಂಗಾವಯಾಚೇ ಝಾಲೇ ತರ ತೇ ಅಸೇ

- - ಅ + ಅ = ಆ

- - ಇ + ಇ = ಈ

- - ಉ + ಉ = ಊ

- - ಋ + ಋ = ಋ

- “ಆ, ಈ, ಊ, ಋ” ಹೇ ಚಾರ ದೀರ್ಘ- ಸ್ವರ ಆಹೇತ. “ಌ” ಸ್ವರ ಹಾ ಫಕ್ತ ಱ್ಲಸ್ವ ಆಹೇ, ದೀರ್ಘ ನಾಹೀ. ಹೇ ಅವಜೂರ್ನ ಲಕ್ಷೀ ರೇವಾವೇ.

- ಆತಾಂ “ಅಕಃ ಸವರ್ಣೇ ದೀರ್ಘಃ” ಯಾ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ “ಸವರ್ಣ” ಮ್ಹಣಜೇ ಏಕಾಚ ಜಾತೀಚೇ, ಸಜಾತೀಯ ದೋನ “ಸ್ವರ” ಏಕಾ ಜವಳ ಏಕ, ಏಕಾ ಪುಥೇ ಏಕ ಆಲೇ ಅಸತಾ ತೇ ಏಕಮೇಕಾಂತ ಮಿಳೂನ “ದೀರ್ಘಸ್ವರ” ಹೋತೋ. ಯಾಲಾ “ಸವರ್ಣ ದೀರ್ಘ ಸಂಧಿ” ಮ್ಹಣತಾತ. ತಸೇಚ ವೇಗವೇಗಳ್ಯಾ ಜಾತೀಚೇ - ವಿಜಾತೀಯ “ಸ್ವರ” ಜವಳ - ಜವಳ ಆಲೇ ಅಸತಾಂ “ಸಂಯುಕ್ತ ಸ್ವರ” ಹೋತಾತ, ಜಸೇ

- “ಅ” ಕಿಂವಾ “ಆ” + “ಇ” ಕಿಂವಾ “ಈ” = ಏ

- “ಅ” ಕಿಂವಾ “ಆ” + “ಉ” ಕಿಂವಾ “ಊ” = ಓ

- “ಅ” ಕಿಂವಾ “ಆ” + “ಏ” ಕಿಂವಾ “ಐ” = ಏ

- “ಅ” ಕಿಂವಾ “ಆ” + “ಓ” ಕಿಂವಾ “ಔ” = ಔ.

ಸಂಯುಕ್ತ ಸ್ವರಾಂತ ಏಕಾಪೇಕ್ಷಾ ಅಧಿಕ ಸ್ವರ ಆಹೇತ, ಮ್ಹಣೂನ ತೇ “ದೀರ್ಘ” ಅಸತಾತ, ಹೇ ಉಚ್ಚಾರ ಕರತೇ ವೇಳೀ ನೀಟ ಧ್ಯಾನಾತ ರೇವಾವೇ. ತಸೇಂಚ ವ್ಯಂಜನಾಮಧ್ಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತಾಂತೀಲ ವರ್ಣಮಾಲೇಮಧ್ಯೇ “ಳ” ಹೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಂಜನ ನಾಹೀ, ಹೇಹಿ ಧ್ಯಾನಾತ ರೇವಾವೇ. ಪಣ “ಳ” ಹೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಜ್ಮಯಾಂತ “ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರ” ಮ್ಹಣೂನ ಯೇತೇ. ಋಗ್ವೇದಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಾರಂಭೀಚ “ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಪುರೋಹಿತನ್” ಯಾ ವಚನಾಂತ “ಳ” ಹೇ ಅಕ್ಷರ ಆಲೇ ಆಹೇ. ಯಾವಿಷಯೀ ಅಸಾ ನಿಯಮ ಆಹೇ ಕೀ, “ಅಜ್ಮಧ್ಯಸ್ಥಸ್ಯಡಕಾರಸ್ಯ “ಳ” ಕಾರಃ ಬಹ್ವಚನಾ ಜಗುಃ .” ದೋನ ಸ್ವರಾಮಧ್ಯೇ “ಡ” ಹೇ ವ್ಯಂಜನ ಆಲೇ ಅಸತಾ ತ್ಯಾಚಾ “ಳ” ಹೋತ ಅಸತೋ. “ಈಳೇ” ಯಾ ರೂಪಾಂತ “ಈ + ಡ್ + ಏ” ಅಶೀ ಸ್ಥಿತೀ ಅಸಲ್ಯಾಮುಳೇ “ಡ” ಚಾ “ಳ” ಝಾಲಾ ಆಹೇ. ಮ್ಹಣೂನ ಹೇ ಏಕ “ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರ” ಆಹೇ.

ತನೇಂಚ- “ಕ + ಷ್ = ಕ್ಷ” ಅರ್ಥಾತ್ “ಕಷ ಯೋಗೇ ಕ್ಷಃ” ಆಣಿ “ಜ್ + ಇನ್ = ಜ್ಞ” ಅರ್ಥಾತ್ “ಜಇಶೋರ್ಜ್ಞಃ” ಮ್ಣಜೀ ಕ್ + ಷ = ಯಾಂಚ್ಯಾಪಾನೂನ “ಕ್ಷ” ಹೇ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯಂಜನ ಹೋತೇ, ತರ ಜ + ಇ ಯಾಂಚ್ಯಾ ಸಂಬಂಧಾಮುಳೇ “ಜ್ಞ” ಹೇ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯಂಜನ ಹೋತೇ, ಹೀ ಸ್ವತಂತ್ರ “ವರ್ಣ” ನವ್ವೇತ ತೀಂ “ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರ”, ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯಂಜನೇ ಆಹೇತ.

ವರ್ಣಮಾಲೇತ ವ್ಯಂಜನೇಂ ಕಶೀ ಲಿಹಿಲೀ ಆಹೇತ ತೇ ಬಾರಕಾವ್ಯಾನೇ ಲಕ್ಷತ ಲೇವಾವೇ ಅರ್ಥಾತ್ ಕೇವಳ “ವ್ಯಂಜನ” ಹೇ “ಕ್, ಖ್” ಅನೇ ಪಾಯಮೋಡೂನ ಲಿಹಿತಾತ. ಆಪಣ “ಕ” ಅನೇ ಅಕ್ಷರ ಲಿಹಿತೋ ತೇ “ಕ್” ವ್ಯಂಜನ + “ಅ” ಸ್ವರ ಮಿಳೂನ = “ಕ” ಅಕ್ಷರ ರುಾಲೇಲೇ ಅನತೇ. ಯಾಸ “ಪೂರ್ಣಾಕ್ಷರ ಸಂಧಿ” ಅನೇಹಿ ಮ್ಣತಾತ. ಹ್ಯಾಚ ಪ್ರಮಾಣೇ

ವ್ಯಂಜನ + ಸ್ವರ = ಅಕ್ಷರ ಯಾ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ -

ಕ್ + ಆ = ಕಾ; - ಕ + ಇ = ಕಿ; - ಕ್ + ಈ = ಕೀ;

ಕ್ + ಉ = ಕು; - ಕ್ + ಊ = ಕೂ; - ಕ್ + ಋ = ಕೃ;

ಕ್ + ಋ = ಕ್ರ; - ಕ್ + ಲ = ಕ್ಲ; - ಕ್ + ಏ = ಕೇ;

ಕ್ + ಐ = ಕೈ; - ಕ್ + ಓ = ಕೋ; - ಕ್ + ಔ = ಕೌ -

ಕ್ + ಅ + - = ಕಂ - ಕ್ + ಅ + ಃ = ಕಃ

- ಅಶೀ ಬಾರಾಕ್ಷರೀ- ಬಾರಾಖಡಿ ಬನತೇ. ಏಕಟ್ಯಾ “ವ್ಯಂಜನಾಚಾ” ಪೂರ್ಣ ಉಚ್ಚಾರ ಕರತಾ ಯೇತ ನಾಹೀ; ತ್ಯಾಸಾರೀ ವ್ಯಂಜನಾತ “ಸ್ವರ” ಮಿಳತೋ ತೇವ್ಹಾಂ ತ್ಯಾಚಾ ಪೂರ್ಣ ಉಚ್ಚಾರ ಹೋತೋ. ಸ್ವರಯುಕ್ತ ವ್ಯಂಜನ ಮ್ಣಜೀ “ಅಕ್ಷರ”, ನುಸತ್ಯಾ ಏಕುಲತ್ಯಾ ಏಕಾ ಕೋಣತ್ಯಾಹಿ ಸ್ವರಾಚಾ ಪೂರ್ಣ ಉಚ್ಚಾರ ಹೋತೋ. ಮ್ಣೂನ “ಸ್ವರ” ಹೇ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಅಕ್ಷರ ಆಹೇ; ಪಣ “ವ್ಯಂಜನ” ಹೇ ಕೇವಳ, ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಅಕ್ಷರ ನನತೇ; ಹೇಚ ಖರೇ.

ರೂಪೇಂ ಶಿಕವತೇವೇಳೀ “ರಾಮ” ಹಾ “ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದ ಆಹೇ ಆಣಿ “ಹರಿ” ಹಾ ಮಾತ್ರ “ಇ”ಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದ ಆಹೇ, ಅನೇ ಮ್ಣತಾತ. ಮ್ಣಜೀ “ರಾಮ” ಶಬ್ದಾಚ್ಯಾ ಅಂತೀ “ಅ” ಆಹೇ ವ “ಹರಿ” ಶಬ್ದಾಚ್ಯಾ ಅಂತೀ “ಇ” ಆಹೇ. ತ್ಯಾಚಾ ಅರ್ಥ ಆಪಲ್ಯಾಲಾ ಕಳಾವಾ ಮ್ಣೂನ ಪುಥೀಲ ಪ್ರಮಾಣೇ ಲಿಹಿತೋ

“ರಾಮ = ಮ್ಣಜೀ = ರ್ + ಆ; - ಮ್ + ಅ” ಯಾಂತ ಶೇವಟೀ, ಅಂತೀ. “ಅ” ಸ್ವರ ಆಹೇ ಮ್ಣೂನ “ರಾಮ” ಹಾ “ಅ” ಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದ ಆಹೇ ತರ-

“ಹರಿ = ಹ್ + ಅ; ರ್ + ಇ ಯಾಂತ ಅಂತೀ, ಶೇವಟೀ “ಇ” ಸ್ವರ ಆಹೇ. ಮ್ಣೂನ “ಹರಿ” ಹಾ “ಇಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದ ಆಹೇ.

ಅಶಾ ಪ್ರಕಾರೇ ಜ್ಯಾ ಶಬ್ದಾಚ್ಯಾ ಶೇವಟೀ “ಸ್ವರ” ಯೇತೇ ತೇ “ಸ್ವರಾಂತ” ಶಬ್ದ ಹೋತ ಆಣಿ ಜ್ಯಾ ಶಬ್ದಾಚ್ಯಾ ಅಂತೀ, ಶೇವಟೀ “ವ್ಯಂಜನ” ಯೇತೇ, ತೇ “ವ್ಯಂಜನಾತ” ಶಬ್ದ

ಹೋತ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ ಮರುತ್, ರಾಜನ್, ಮನನ್ ಇತ್ಯಾದಿ.

- ವ್ಯಂಜನಾ ನಂತರ ಆಲೇಲಾ “ಸ್ವರ” ತ್ಯಾಂತ ಮಿಳೂನ ತೇ “ಅಕ್ಷರ” ಹೋತೇ. ತ್ಯಾಚೆಪ್ರಮಾಣೇ ದೋನ ಅಥವಾ ಅಧಿಕ ವ್ಯಂಜನೇ ಆಣಿ ತ್ಯಾ ನಂತರಚಾ “ಸ್ವರ” ಮಿಳೂನ “ಜೋಡಾಕ್ಷರ” ತಯಾರ ಹೋತೇ. ಜೋಡಾಕ್ಷರಾಂತ ಕಿತೀ ವ್ಯಂಜನೇ ಅಸಾವೀತ ಯಾವಿಷಯೀ ನಿಯತ ಅಸಾ ನಿಯಮ ನಾಹೀ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ “ಕಾತ್ಸ್ವರ್” ಯಾಂತೀಲ “ತ್ಸ್ವರ್” ಮಧ್ಯೇ “ರ್ + ತ್ + ನ್ + ನ್ + ಯ್ + ಅ ಅಶೀ ಏಕೂಣ ಪಾಂಚ ವ್ಯಂಜನೇ ಆಹೇತ.

ಂ ಅನುಸ್ವಾರ ಆಣಿ ಃ ವಿಸರ್ಗ ಹೀ ಚಿನ್ತೇ ಆಪಲ್ಯಾಲಾ ರಾಲುಕೀ ಆಹೇತಚ. ಅನುಸ್ವಾರಾ ಸಾರಖೇ ಹೇ ಏಕ ಚಿನ್ತ ಆಹೇ. ತ್ಯಾಲಾ “ಅನುನಾಸಿಕ” ಮ್ಲಣತಾತ. ತ್ಯಾಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಮಾತ್ರ “ಅಧಿಕ ಭಾರ” ದೇಲೂನ ಕೇಲೇಲ್ಯಾ ಅನುಸ್ವಾರಾಸಾರಖಾಚ ಹೋತೋ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ-

ಅನುಸ್ವಾರಯಿಷ್ಯತಿ . ಶ್ರದ್ಧಾವಲ್ಲಭತೇ ಜ್ಞಾನಂ . ಹತ್ವಾಪಿ ಸ ಇಮಾಲ್ಲೋಕಾನ್ . ಇತ್ಯಾದಿ. “s” ಯಾ ಚಿನ್ತಾಲಾ “ಅವಗ್ರಹ” ಮ್ಲಣತಾತ. (“ಏಡಃ ಪದಾಂತಾದತಿ” . 6- 1 - 109 ಯಾ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ.) ಶಬ್ದಾಚ್ಯಾ ಶೇವಟೀ ಅಸಲೇಲ್ಯಾ “ಏ” ಕಿಂವಾ “ಓ” ನಂತರ ಯಾಂಚ್ಯಾಪುಥೇ “ಅ” ಆಲಾ ತರ ತ್ಯಾ “ಅ” ಚಾ ಲೋಪ ಹೋತೋ ಆಣಿ ತ್ಯಾಚ್ಯಾ ಜಾಗೀ “ಅವಗ್ರಹ” ಚಿನ್ತ ಯೇತೇ. ಉದಾಃ- ಇಮೇ - ಅವಸ್ಥಿತಾಃ = ಇಮೇಽವಸ್ಥಿತಾಃ; ಲೋಕೇ - ಅಸ್ಮಿನ್ = ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್; ಪ್ರಥಮೋ + ಅಧ್ಯಾಯಃ = ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ; ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೇತ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಶಬ್ದಾಂತೀಲ ಅಸಲೇ ತರೀ ಜವಳ ಜವಳ ಆಲೇಲ್ಯಾ ವ್ಯಂಜನಾಂಚಾ, “ವ್ಯಂಜನ” ಆಣಿ “ಸ್ವರ” ಯಾಂಚಾ, ಆಣಿ ಸ್ವರಾಂಚಾ “ಸಂಧಿ” ಹಾ ಅವಶ್ಯ ಹೋತೋಚ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ ತತ್ - ತತ್ = ತತ್ತತ್; ವಕ್ತುಂ - ಅರ್ಹಸಿ = ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ, ನ-ಅಸ್ತಿ = ನಾಸ್ತಿ; ಯಾಲಾ ಕಾಂಹೀಂ “ಅಪವಾದ” ಆಹೇತ; ತೇ ಅಸೇ. ತನೇಂಚ ಸಂಸ್ಕೃತಾಂತ “ . ” ಅಸಾ ಏಕ ಅಥವಾ “ . . ” ಅಸೇ ದೋನ ದಂಡ ಹೀ ದೋನಚ ಪ್ರಧಾನ ವಿರಾಮ ಚಿನ್ತೇಂ ಆಹೇತ; ಪಣ ಸ್ವಲ್ಪವಿರಾಮ, ಅರ್ಧವಿರಾಮ, ಪ್ರಶ್ನಚಿನ್ತ ವಗೈರೇಂಚಾಹಿ ಉಪಯೋಗ ಕರಣ್ಯಾಚೀ ಪದ್ಧತಿ ಬಹುತ ಥೋಡ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣಾಂತ ವಾ ಥೋಡ್ಯಾ ಬಹುತ ಪ್ರಮಾಣಾತ ಪಡಲೀ ಆಹೇ, ಹೇ ಸತ್ಯಹಿ ನಾಕಾರತಾ ಯೇತ ನಾಹೀ. ಅರ್ಥಾತ್ ಲೈಖಿಕ ಪದ್ಧತೀಂತ ತೀ ವಿರಾಮ ಚಿನ್ತೇ ಆಹೇತ ತೀ ಅವಿದುಧ್ಧ ಆಹೇತ.

1. ಹಸ್ವಸ್ವರಾಚೀ ಏಕಮಾತ್ರಾ ಆಣಿ ದೀರ್ಘಸ್ವರಾಚ್ಯಾ ದೋನ ಮಾತ್ರಾ ಅನತಾತ, ಹೇ ಆಪಣಾಸ ಪೂರ್ವಿ ಸಾಂಗಿತಲೇ ಆಹೇಚ. ಮ್ಲಣೂನ “ಊಸ್ವ-ಸ್ವರ” ಉಚ್ಚಾರಣ್ಯಾಸ ಜೇವಥಾ ವೇಳ ಲಾಗತೋ, ತ್ಯಾಪೇಕ್ಷಾಂ “ದೀರ್ಘ ಸ್ವರ” ಉಚ್ಚಾರಣ್ಯಾಸ “ಅಧಿಕ ವೇಳ ಲಾಗತೋ ಆಣಿ ತ್ಯಾಮುಳೇಚ “ಊಸ್ವ ಸ್ವರ”

ಆಣಿ “ದೀರ್ಘ - ಸ್ವರ” ಯಾಂತೀಲ ಫರಕ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೋಳಲ ಅನೇಚ ಉಚ್ಚಾರಣ ಕರಾವಯಾಸ ಹವೇ. ನಾಹೀತರ ಅರ್ಥ ಭೇದಹಿ ಹೋತೋ. ಜನೇ “ದಿನ” ಮ್ಹಣಜೇ “ದಿವಸ”. ಯಾಂತೀಲ “ದಿ” ಹೇ ಅಕ್ಷರ ಉಚ್ಚಾರಣ ಕರಣ್ಯಾಸ ಜೇವಠಾ ವೇಳ ಲಾಗತೋ; ತ್ಯಾಪೇಕ್ಷಾಂ “ದೀನ” ಮ್ಹಣಜೇ “ಗರೀಬ” ಯಾಂತೀಲ “ದೀ” ದೀರ್ಘ ಅಸೂನ ತ್ಯಾಚೇ ಉಚ್ಚಾರಣ ಕರಣ್ಯಾಸ “ಅಧಿಕ” ವೇಳ ಲಾಗತೋ, ಅನೇಂಚ ಸರ್ವತ್ರ “ಱ್ಲಸ್ವ” ಆಣಿ “ದೀರ್ಘ” ಯಾಂತೀಲ ಫರಕ ಕೇವಳ ಉಚ್ಚಾರಾವರೂನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೋಳಲ, ಅಸಾಚ ಉಚ್ಚಾರ ಝಾಲಾ ಪಾಹಿಜೇ. ತನೇಂಚ “ಱ್ಲಸ್ವ” ಕಿಂವಾ “ದೀರ್ಘ “ಅ, ಇ, ಡ, ಋ” ಚ್ಯಾಪಠೇ ಸರ್ವಣ ಮ್ಹಣಜೇ ತೋಚ ಸ್ವರ ಆಲಾ ತರ ತ್ಯಾ ದೋನ್ವೀಂಚಾ ಮಿಳೂನ “ದೀರ್ಘ ಸ್ವರ” ಹೋತೋ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ- 1 ತಸ್ಯ - ಅಹಂ = ತಸ್ಯಾಹಮ; 2 ಯಥಾ-ಆಕಾಶಸ್ಥಿತಃ = ಯಥಾಕಾಶಸ್ಥಿತಃ; 3 ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ - ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಭ್ಯಃ; ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಭ್ಯಃ; 4 ಅಂಗಾನಿ - ಇವ = ಅಂಗಾನಿವ, ತೇಷು - ಉಪಜಾಯತೇ; ತೇಷೂಪಜಾಯತೇ; 6ಉ- ಉದ್ದೇಶತಃ = ತೂದ್ದೇಶತಃ; 7 ಗೀತಾಸು-ಉಪನಿಷತ್ಸು = ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ಸು, ನ - ಅನುವರ್ತಯತಿ - ಇಹ = ನಾನುವರ್ತಯತೀಹ “ಅಕಃ ಸರ್ವಣೇ ದೀರ್ಘಃ 6-1-101.

2. “ಋ” ಯಾ ಸ್ವರಾಚಾ ಉಚ್ಚಾರ “ರಿ” ಆಣಿ “ರು ಯಾ ದೋನ ಅಕ್ಷರಾಂಚ್ಯಾ ಮಧಲ್ಯಾ ಉಚ್ಚಾರಾಸಾರಖಾ ಕರಾವಾ; “ಲ್ಯ” ಚಾ ಉಚ್ಚಾರಹಿ “ಲಿ” ಆಣಿ “ಲು” ಯಾಂಚ್ಯಾ ಮಧಲ್ಯಾ ಉಚ್ಚಾರಾಸಾರಖಾ ಕರಾವಾ. ತೋ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀಗುರೂಮುಖಾನೇಂಚ ಸಮಜೂನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ - ತೇತ ಆಣಾವಾ.

3. ವರ್ಣಮಾಲೇತೀಲ “ಚ” ವರ್ಗಾಚೇ ವ್ಯಂಜನೇ ಮರಾರೀಭಾಷೇತ ದೋನ ತ- ಹೇನೇಂ ಉಚ್ಚಾರಲೀ ಜಾತಾತ; ಏಕ ಮ್ಹಣಜೇ “ಚಕ್ರ, ಛಾಯಾ, ಜನ್ಮ, ಝಂಕಾರ” ಯಾ ಶಬ್ದಾಂತೀಲ ಉಚ್ಚಾರಾಪ್ರಮಾಣೇ, ಆಣಿ ದುಸರಾ ಮ್ಹಣಜೇ “ಚಮಚಾ, ಜಹಾಜ, ಝಗಡಾ” ಯಾ ಶಬ್ದಾಂತೀಲ ಉಚ್ಚಾರಾಪ್ರಮಾಣೇ, ಉಚ್ಚಾರಲೀ ಜಾತಾತ; ಪಣ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೇಮಧ್ಯೇ ಉಪರ್ಯುಕ್ತ-ವರೀಲ ಉಚ್ಚಾರಾಂಪೈಕೇ ದುಸಱ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ನಾಹೀ, ತರ ಸರ್ವತ್ರ ಪಹಿಲ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರಚಾ ಮ್ಹಣಜೇ “ಚಕ್ರ, ಛಾಯಾ, ಜನ್ಮ, ಝಂಕಾರ” ಯಾಂತೀಲ ಉಚ್ಚಾರಾಸಾರಖಾಚ ಉಚ್ಚಾರ ಕರಾವಾ.

4. ಅನುಸ್ವಾರಾನಂತರ ಮ್ಹಣಜೇ “ಜ್ಯಾ ಅಕ್ಷರಾವರ ಅನುಸ್ವಾರ ಆಹೇ, ತ್ಯಾ ಅಕ್ಷರಾನಂತರ” ಜ್ಯಾ “ವರ್ಗಾ”ಚೇ ವಾ ವರ್ಗಾತೀಲ ವ್ಯಂಜನ ಅನೇಲ ತ್ಯಾ ವರ್ಗಾತೀಲ “ಅನುನಾಸಿಕಾ”ಸಾರಖಾ ತ್ಯಾ “ಅನುಸ್ವಾರಾಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಕರಾವಾ. ಅನುಸ್ವಾರಾಪುಥೀಲ ಅಕ್ಷರ ಜ್ಯಾ ವರ್ಗಾತೀಲ ಅನೇಲ ತ್ಯಾ ವರ್ಗಾಚೇ ಅನುನಾಸಿಕ ಹೋತ ಅಸತೇ ಅಸಾ “ಅನುಸ್ವಾರಸ್ಯ ಯಯಿ ಪರಸರ್ವಣಃ 8-4-58 ಯಾ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ ಸಂಧಿ ಹೋತೋ. ಇತಕೇಚ ನವ್ವೇ ತರ ಲಿಹಿತಾಂನಾ ಸುದ್ಧಾ

ತ್ಯಾ ಅನುಸ್ವಾರಾಐವಜೀ ತ್ಯಾಚ್ಯಾ ಪುಥೀಲ ವ್ಯಂಜನಾಚ್ಯಾ ವರ್ಗಾಚೇ ಅನುನಾಸಿಕ ಲಿಹಾವೇ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ - 1 ಅಂಗ, 2 ವ್ಯಂಜನ, 3 ಕಂಠ್ಯ, 3 ದಂತ್ಯ, 5 ಅಂಬಾ.

5. “ಪಂಚಮೀ” ಶಬ್ದಾಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಕಾಹೀ ಲೋಕ “ಪನ್ನಮೀ” ಅಸಾ ಕರತಾತ; ತೋ ಚುಕೀಚಾ ಆಹೇ. ತ್ಯಾಚಾ “ಪಂಚಮೀ” ಅಸಾಚ ಉಚ್ಚಾರ ಕರಾವಾ.

6. ಆತಾಂ ಅನುಸ್ವಾರಾನಂತರ “ಕ, ಚ, ಟ, ತ, ಪ” ಯಾ ವರ್ಗಾಖೇರೀಜ “ಯ, ರ, ಲ, ವ, ಶ, ಷ, ಸ, ಹ” ಯಾಂಪೈಕೀ ಕೋಣತೇಹಿ ವ್ಯಂಜನ ಆಲೇ ತರ ಅನುಸ್ವಾರ ಕಾಯಮ ತಸಾಚ ರಾಹತೋ; ಪಣ ತ್ಯಾಂಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಮಾತ್ರ ಪುಥೇ ಆಲೇಲ್ಯಾ ವ್ಯಂಜನಾನುಗುಣ ಮ್ಹಣಜೇ ಪುಥೀಲ ವ್ಯಂಜನಾಸ ಜುಳಣಾರಾ ಸಾನುನಾಸಿಕ ಕರತಾತ. ತ್ಯಾಚೀ ಉದಾಹರಣೇ ಮ್ಹಣಜೇ “ಸಂಯಮ, ಸಂರಕ್ಷಣ, ಸಂಲಗ್ನ, ಸಂಶಯ, ಸಂಸಾರ, ಸಂಹಾರ” ಹೀ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ವರೂಪೇಂ ಹೋತ.

7. ಸಂಸ್ಕೃತಮಧ್ಯೇ ಜೋಡಾಕ್ಷರಾವರ್ವೀ ಆಲೇಲ್ಯಾ ಅಕ್ಷರಾಂವರ ಜೋಡಾಕ್ಷರಾನುಗುಣ ಮ್ಹಣಜೇ ಪುಥೀಲ ವ್ಯಂಜನಾಸ ಜುಳಣಾರಾ ಅಸಾ “ಭಾರ” ಕಿಂವಾ “ಆಘಾತ” ಯೇತೋ, ತೋ ಜಾಣೇವಪೂರ್ವಕ ಕರಾವಾ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ “ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರೇ ಯಾಂತ “ರ್ಮ, ಕ್ಷೇ ಆಣಿ ತ್ರೇ ಹೀ ಜೋಡಾಕ್ಷರೇಂ ಆಹೇತ. ಮ್ಹಣೂನ ಧ, ಮ, ಆಣಿ “ಕ್ಷೇ”, ಯಾ ಅಕ್ಷರಾಂವರ ಭಾರ - ಆಘಾತ ಯೇತೋ.

ಮರಾರೀ ಭಾಷೇತ “ಪುಣ್ಯಾಲಾ, ಜಾಡ್ಯಾ, ರಡ್ಯಾ, ಉದ್ಯಾ” ಅಶಾಪ್ರಕಾರಚ್ಯಾ ಜೋಡಾಕ್ಷರಾಂಚ್ಯಾ ಪೂರ್ವೀಚ್ಯಾ ಅಕ್ಷರಾವರ “ಭಾರ - ಆಘಾತ” ನಸತೋ; ಪಣ ಸಂಸ್ಕೃತಮಧ್ಯೇ ಅಸೇ ನಾಹೀಂ; ಜೋ ಜೋಡಾಕ್ಷರಾಚ್ಯಾ ಪೂರ್ವೀಚ್ಯಾ ಅಕ್ಷರಾವರ “ಭಾರ - ಆಘಾತ” ಹಾ ನಿರಪವಾದ ಯೇತೋಚ; ಹಾ ಅನುಪರೋಧ ನಿಯಮ ಆಹೇ.

8. ವಿಸರ್ಗಾಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಮಾತ್ರ “ನೀssಟ” ಸಮಜಾಲೂನ ಘ್ಯಾವಾ, ತೋಹಿ ಚಾಂಗಲ್ಯಾ ಜಾಣಕಾರಾಂಕಡೂನ ಸಮಜಾಲೂನ ಘ್ಯಾವಾ. ಶ್ವಾಸಾಚೇ ಜೋರಾನೇ ಶರೀರಾಚ್ಯಾ ಬಾಹೇರ ಮುಖಾವಾಟೇ ವಿಸರ್ಜನ ಕೇಲ್ಯಾನೇ ಹೋಣಾರಾ “ಉಚ್ಚಾರ” ಮ್ಹಣಜೇಚ “ವಿಸರ್ಗ” ಹೋಯ. ಮ್ಹಣೂನ ವಿಸರ್ಗಾಚಾ ಉಚ್ಚಾರ, ಹಾ ವಿಸರ್ಗಾಚ್ಯಾ ಪೂರ್ವೀ ಅಸಣಾಱ್ಯಾ ಸ್ವರಾಶೀ ಮಿಳತ್ಯಾ ಜುಳತ್ಯಾ “ಹ” ಸಾರಖಾ ಕರಾವಾ; ಅರ್ಥಾತ್

1. “ದೇವಃ” ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ “ದೇವಹಾ ಸಾರಖಾ ಕರಾವಾ.
2. “ದೇವಾಃ ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ “ದೇವಾಹಾ” ಸಾರಖಾ ಕರಾವಾ.
3. “ಹರಿಃ” ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ “ಹರಿಹಿ” ಸಾರಖಾ ಕರಾವಾ.
4. “ಗುರುಃ” ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ “ಗುರುಹು” ಸಾರಖಾ ಕರಾವಾ.
5. “ದೇವೈಃ” ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ “ದೇವೈಹಿ” ಸಾರಖಾ ಕರಾವಾ.
6. “ದೇವಯೋಃ ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ “ದೇವಯೋಹೋ” ಸಾರಖಾ ಕರಾವಾ.

ವರ ಸಾಂಗಿತಲ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣೇ (ಃ) ವಿಸರ್ಗಾಚೇ ಉಚ್ಚಾರ ಕರಾವೇತ, ತೇಚ ವಿಶುದ್ಧ ಹೋತ.

9. ಆತಾಂ ವಿಸರ್ಗಾನಂತರ “ಕ, ಖ, ಕಿಂವಾ ಪ, ಫ ಹೀ ವ್ಯಂಜನೇಂ ಆಲೀ ತರ ಮಾತ್ರ ಯಾ ವಿಸರ್ಗಾಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಮಾಗೀಲ ಸ್ವರಾಶೀ ಮಿಳತಾ-ಜುಳತಾ ನ ಕರತಾಂ ಪುಥೀಲ ವ್ಯಂಜನಾಸ ಮಿಳತಾ-ಜುಳತಾ ವ ಕಾಂಹೀಂಸಾ ಅಧಿಕ “ಭಾರಪೂರ್ವಕ - ಆಘಾತಪೂರ್ವಕ ಕರಾವಾ, ತೋ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಾಕಡೂನ ಸಂಧಾ ಘೇಊನಚ ನೀಟ ಸಮಜಾಲೂನ ಘ್ಯಾವಾ; ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ-

“ಕಃ ಖನತಿ, ಕಃ ಪಶ್ಯತಿ, ಅಧಿಯಜ್ಞಃ ಕಥಂ ಕೋಽತ್ . ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ . ಶಬ್ದಃ ಖೇ

10. (“ವಾ ಶರಿ” 8-3-36 ಯಾ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ) ತನೇಚ ವಿಸರ್ಗಾನಂತರ “ಶ, ಷ ಕಿಂವಾ ಸ್” ಆಲ್ಯಾಸ ವಿಸರ್ಗಾಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಮಾತ್ರ ಅನುಕ್ರಮೇಂ “ಶ, ಷ ಕಿಂವಾ ಸ್” ಅಸಾ ಕರಾವಾ ವಾ ಲಿಹಾವಾ ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ- “ಹರಿಃಶೇತೇ” ಅಥವಾ “ಹರಿಶ್ಯೇತೇ ಅಸೇ ಲಿಹಿತಾತ, ವಾ ಉಚ್ಚಾರ ಕರತಾತ. “ದೇವಃ ಷಡಾನನಃ” ಅಥವಾ “ದೇವಷ್ಟಡಾನನಃ” “ಯಃ ಸದಾ” ಅಥವಾ “ಯಸ್ಸದಾ”

ಯಾರೀತೀನೇಂ ಕೋಣತ್ಯಾಹಿ ರೀತೀನೇ ಲಿಹಿಲೇ ತರೀ ಉಚ್ಚಾರ ಮಾತ್ರ ಸಾರಖಾಚ ಹೋತೋ, ತ್ಯಾಂತ ಮುಳೀಹಿ ಫರಕ ಹೋತ ನಾಹೀ. ಮ್ಲಣೂನ ತಸಾ ಉಚ್ಚಾರ ಕರಾವಾ.

11. “ಶ್, ಷ್, ಸ್” ಯಾತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಫರಕ ಆಹೇ, ಮ್ಲಣೂನ ದಕ್ಷತಾಪೂರ್ವಕ ನೀಟ ಆಣಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಉಚ್ಚಾರ ಕರಾವೇತ, ಹಾ ಫರಕ ಫಾರಾಂಚ್ಯಾ ಲಕ್ಷೋಂ ಯೇತ ನನಲ್ಯಾಚಾ ಆಢಳ ಹೋತೋ. ಮ್ಲಣೂನ ಸಾಧಕಾನೇಂ ಹಾ ನಿಯಮ ಕಟಾಕ್ಷಾನೇ ಪಾಳಾವಾ. ಅರ್ಥಾತ ಆಪಣ “ಶಹಾಮ್ಯಗ” ಯಾ ಶಬ್ದಾಚ್ಯಾ ಉಚ್ಚಾರಾಮಧ್ಯೇ ಜ್ಯಾಪ್ರಮಾಣೇ “ಜೀಭೇ” ನೇ ಟಾಳೂಲಾ ಕಿಂಚಿತ ಸ್ಪರ್ಶ ಕರೂನ “ಶ್” ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಸಹಜತೇನೇ ಕರತೋ, ತಸಾಚ ಸರ್ವತ್ರ ಉಚ್ಚಾರ ಕರಾವಾ, “ಷಟ್ಕೋಣ” ಯಾ ಶಬ್ದಾಚ್ಯಾ ಉಚ್ಚಾರಾಚೇ ವೇಳೀ ಜೀಭೇನೇಂ ಟಾಳೂಚ್ಯಾ ವರಚ್ಯಾ ಭಾಗಾಲಾ ಮ್ಲಣಜೀ ಮೂರ್ಧಾಲಾ ಸ್ಪರ್ಶ ಕರತೋ, ತ್ಯಾಪ್ರಮಾಣೇಚ ಸರ್ವತ್ರ “ಪ್” ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಕರಾವಾ “ಸಮಕ್” ಯಾ ಶಬ್ದಾಚೇ ಉಚ್ಚಾರಾಚೇ ವೇಳೀ ಜಸಾ ದಾತಾಂನಾ ಕಿಂಚಿತ್ ಜಿಭೇಚಾ ಸ್ಪರ್ಶ ಕರೂನ ಉಚ್ಚಾರ ಕರತೋ, ತಸಾಚ ಸರ್ವತ್ರ “ಸ್” ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಕರಾವಾ.

12. ಜೋಡಾಕ್ಷರಾಂಮಧ್ಯೇ ಜ್ಯಾ ಕ್ರಮಾನೇ ವ್ಯಂಜನೇಂ ಮೂಳಾಂತ ಜೋಡಲೀ ಗೇಲೇಲೀ ಅಸತಾತ, ತ್ಯಾಚ ಕ್ರಮಾನೇಂ ಬಹುತ ಕರೂನ, ಪ್ರಾಯಃ ಲಿಹಿತಾತ. ಆಪಣ ಉಚ್ಚಾರ ಕರತಾಂನಾಹಿ ಪ್ರಾಯಃ ಅಗದೀ ತ್ಯಾಚ ಕ್ರಮಾನೇ ಉಚ್ಚಾರ ಕರಾವೇತ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ

ವಸ್ತು- ಯಾಂತ “ಸ್”ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಪಹಿಲ್ಯಾಂದಾ ಆಹೇ; ನಂತರ “ತು”ಚಾ ಆಹೇ.

ವತ್ಸ- ಯಾಂತ “ತ್”ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಪಹಿಲ್ಯಾಂದಾ ಆಹೇ; ನಂತರ “ಸ”ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಆಹೇ.

ಶುಕ್ಲ - ಯಾತ “ಕ್”ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಪಹಿಲ್ಯಾಂದಾ ಆಹೇ; ನಂತರ “ಲ”ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಆಹೇ.

ಶುಲ್ಕ- ಯಾಂತ “ಲ್” ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಪ್ರಥಮ ಆಹೇ; ನಂತರ “ಕ” ಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ಆಹೇ.

13. ಕಾಂಹೀ ಜೋಡಾಕ್ಷರಾಂಮಧ್ಯೇ “ವರ್ಣಚಿನ್ಹ” “ವರ್ಣಚಿಹ್ನ” ಖಾಲೀ ಕಿಂವಾ ವರ ಜೋಡತಾತ.

ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ - ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಪ್ರಕಾಶ, ಕಾರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ.

14. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ” “ಬ್ರಹ್ಮ” ಮಧೀಲ “ಹ್ಮ” ಹ್ಯಾ ಸಾರಖ್ಯಾ ಜೋಡಾಕ್ಷರಾಂತ “ಹ್” ಹಾ ಪ್ರಥಮ ಅಸತೋ ವ ಸಂಸ್ಕೃತಾಂತ ಲಿಹಿತಾನಾ ಅಶಾ ಜೋಡಾಕ್ಷರಾಂತೀಲ “ಹ್” ಪಹಿಲ್ಯಾದಾಂ ಲಿಹಿತಾತ ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಚಿಹ್ನ, ಚಿಹ್ವಾ” ಯಾ ಜೋಡಾಕ್ಷರಾಂಚೇ ಉಚ್ಚಾರ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಚಿಹ್ನ, ಚಿಹ್ವಾ” ಅಸೇ “ಹ್”ಚಾ ಪಹಿಲ್ಯಾಂದಾ ಉಚ್ಚಾರ ಕರೂನ ಕರಾವೇತ.

15. ತಸೇಂಚ “ತರ್ಹಿ, ಕರ್ಹಿ, ಅರ್ಹತಾ” ಯಾ ಕಿಂವಾ ಯಾಸಮ ಶಬ್ದಾಂಮಧ್ಯೇ “ರ್” ಪ್ರಥಮ ಆಹೇ ಆಣಿ “ಹ್” ನಂತರ ಆಹೇ; ಮ್ಹಣೂನ ತ್ಯಾಚಾ ಉಚ್ಚಾರ ತ್ಯಾಚ ಕ್ರಮಾನೇ ವ ತಸಾಚ ಮ್ಹಣಜೇ “ತರ್ಹಿ” ಅಸಾಚ ಕರಾವಾ.

ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವತ್ ಗೀತೇತೀಲ ಕಾಹೀ “ಸಂಧೀ”ಚ್ಯಾ ಉದಾಹರಣಾಂವರೂನ ಕಾಂಹೀಂ ಸಂಧಿ ನಿಯಮ ಸಮಜಾಊನ ಘೇಊ

1. “ಆದ್ಯುಣಃ” 6-1-87 ಯಾ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ “ಅ” ಕಿಂವಾ “ಆ” ಚ್ಯಾ ಪುಥೇ “ಱ್ಱಸ್ವ” ಕಿವಾ “ದೀರ್ಘ” “ಇ, ಉ, ಋ, ಌ” ಆಲೇ, ತರ ದೋನ್ವೀಂಚ್ಯಾ ಸ್ಥಾನೀ ಕ್ರಮಾನೇ “ಏ, ಓ, ಅರ್, ಅಲ್ ಯೇತಾತ 1. ನ ಇಚ್ಛೇ = ನೇಚ್ಛೇ; 2. ದೃಷ್ಟ್ವಾ - ಇದಮ = ದೃಷ್ಟೇದಂ; ಯಥಾ - ಉಲ್ವೇನ = ಯಥೋಲ್ವೇನ; 4 ಆತಿಷ್ಠ - ಉತ್ತಿಷ್ಠ = ಆತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ; 5 ಸಾ- ಉಪಮಾ = ಸೋಪಮಾ.

2. “ವೃದ್ಧಿರೇಚಿ” 6-1-88 ಯಾ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ “ಅ” ಕಿಂವಾ “ಆ” ಚ್ಯಾ ಪುಥೇ “ಏ” ಕಿಂವಾ ಐ ಆಲಾ ತರ ಹ್ಯಾದೋಹೀಂಚಾ ಮಿಳೂನ “ಐ” ಹೋತೋ. “ಓ” ಕಿಂವಾ “ಔ” ಆಲಾ ತರ “ಔ” ಹೋತೋ. ಉದಾ. 1 ಆತ್ಮಾ ಏವ = ಆತ್ಮೈವ 2. ಚ ಔಷಧೀ = ಚೌಷಧೀಃ

3. “ಇಕೋಯಣಚಿ” 6-1-77 ಯಾ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ “ಱ್ಱಸ್ವ” ಕಿಂವಾ “ದೀರ್ಘ” “ಇ, ಉ, ಋ, ಌ” ಯಾಂಚ್ಯಾಪುಥೇ ತ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಖೇರೀಜಚಾ ಅಸಾ ಇತರ ದುಸರಾ ಕೋಣತಾಹಿ “ಸ್ವರ” ಆಲಾ ತರ ತ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಸ್ಥಾನೀ ಅನುಕ್ರಮೇಂ ಯ್, ವ್, ರ್, ಲ್ ಯೇತಾತ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1 ಭಜಾಮಿ ಅಹಂ = ಭಜಾಮ್ಯಹಂ; 2 ತಾನಿ ಅಹಂ =

ತಾನ್ಯಹಂ; 3 ದುಃಖೇಷು - ಅನುದ್ವಿಗ್ನ - ಮನಾಃ = ದುಃಖೇಷ್ವನುದ್ವಿಗ್ನಮನಾಃ 4. ಅಸ್ತು ಇಷ್ಟಕಾಮಧುಕ್ = ಅಸ್ತಿಷ್ಟಕಾಮಧುಕ್.

4. “ಏಚೋಽಯವಾಯಾವಃ” 6-1-78 ಯಾ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ ಯ್ ವ್ ಚಾ ಲೋಕ ಸಾಂಗಣಾರೇ ಸೂತ್ರ “ಲೋಪ = ಶಾಕಲ್ಯಸ್ಯ” 8-3- 19 ಲೋಪ ರುಾಲ್ಯಾವರ ರಾಹಿಲೇಲ್ಯಾ ಸ್ವರಾಂಚಾ ಸಂಧಿ ಹೋತ ನಾಹೀ. ಕಾರಣ “ಪೂರ್ವತ್ರಾಸಿದ್ಧೀ” 8-2-1 ಲೋಪ ರುಾಲಾ ತರೀ ತೋ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಹೇ. ಮ್ಹಣಜೇ ತೇಥೇ ಯ, ವ, ಆಹೇತ ಅಸೇಚ ಸಮಜಾವಯಾಚೇ ಅಸತೇ ಮ್ಹಣೂನ ಸಂಧಿ ಹೋತ ನಸತೇ. ಏ, ಐ, ಓ, ಔ, ಯಾಂಚ್ಯಾಪುಥೇ ಕೋಣತಾಹಿ “ಸ್ವರ” ಆಲಾ ತರ ತ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಸ್ಥಾನೀ ಅನುಕ್ರಮೇಂ “ಅಯ್, ಆಯ್, ಅವ್, ಆವ್ ಯೇತಾತ. ಯಾ “ಅಯ್, ಆಯ್, ಅವ್, ಆವ್” ಯಾಂಚ್ಯಾ ಮಧೀಲ “ಯ್” ಅಥವಾ “ವ್” ಚಾ ವಿಕಲ್ಪಾನೇ ಲೋಪ ಹೋತೋ. ಲೋಪ ರುಾಲ್ಯಾವರ ಮಗ ಉರ್ವರಿತ ರಾಹಿಲೇಲ್ಯಾ ಸ್ವರಾಂಚಾ ಮಾತ್ರ ಸಂಧಿ ಹೋತ ನಾಹೀ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ :- 1. ರಥೋಪಸ್ಥೇ - ಉಪಾವಿಶತ್ = ರಥೋಪಸ್ಥ, ಯುಪಾವಿಶತ್ ಕಿಂವಾ ರಥೋಪಸ್ಥ ಉಪಾವಿಶತ್; 2. ವರ್ತಂತೇ + ಇತಿ = ವರ್ತಂತಯಿತಿ ಕಿಂವಾ ವರ್ತಂತ ಇತಿ; 3. ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನೌ + ಅಪರೇ - ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನೌವಪರೇ ಕಿಂವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನೌ ಅಪರೇ, 4. ಸಮಾಧೌ + ಅಚಲಾ = ಸಮಾಧಾವಚಲಾ ಕಿಂವಾ ಸಮಾಧಾ ಅಚಲಾ; 5. ಯೋತ್ಸ್ಯೇ + ಇತಿ = ಯೋತ್ಸ್ಯಯಿತಿ. ಕಿಂವಾ ಯೋತ್ಸ್ಯ ಇತಿ; 6. ತೇ ಇಮೇ - ತಯಿಮೇ ಕಿಂವಾ ತ ಇಮೇ; 7. ಮೋದಿಷ್ಯೇ ಇತಿ - ಮೋದಿಷ್ಯ ಇತಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

5. “ಐ ಮೋ - ಐಸ್ವಾದಚಿಜ್ಮುಣ ನಿತ್ಯಂ” 8-3-32 ಯಾಸೂತ್ರಾನುಸಾರ ಪದಾಂತೀ “ಜ್, - ಣ್, ನ್” ಹೀ ಯೇಲೂನ ಯಾಂಚ್ಯಾಮಾಗೇ “ಐಸ್ವ - ಸ್ವರ” ಅಸೂನ ಪುಥೇ “ಸ್ವರ” ಆಲಾ ತರ “ಜ್, ಣ್, ನ್” ಯಾಂಚೇ ದ್ವಿತ್ವ ಹೋತೇ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ :- ಪ್ರಹಸನ್ - ಇವ = ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ; ಅನಿಚ್ಛನ್ - ಅಪಿ = ಅಲಿಚ್ಛನ್ನಪಿ.

6. “ಖರಿಚ್” 8-4-55 ಝಲಾಂಜಶ ಝಶಿ. 8 -4-53 ಯಾ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ ಅಂತಃಸ್ಥ ವರ್ಣ ಸೋಡೂನ ಕೋಣತ್ಯಾಹಿ ವ್ಯಂಜನಾಪುಥೇ “ಕರೋರ ವ್ಯಂಜನ” ಆಲೇ ತರ ಮಾಗೀಲ ವ್ಯಂಜನಾ ಬದ್ದಲ ತ್ಯಾಚ್ಯಾಚ ವರ್ಗತೀಲ ಪಹಿಲೇ ವ್ಯಂಜನ ಯೇತೇ. ಆಣಿ “ಮೃದು ವ್ಯಂಜನ” ಕಿಂವಾ “ಸ್ವರ” ಆಲಾ ತರ ತ್ಯಾಚ್ಯಾವರ್ಗತೀಲ ತಿಸರೇ ವ್ಯಂಜನ ಹೋತೇ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. ಸಂಮೋಹಾತ್ - ಸ್ಮೃತಿವಿಭ್ರಮಃ = ಸಂಮೋಹಾತ್ಸ್ಮೃತಿವಿಭ್ರಮಃ; 2 ಕ್ರೋಧಾತ್ ಭವತಿ . ಕ್ರೋಧಾತ್ಭವತಿ; 3. ಸಮ್ಯಕ್ - ಉಭಯೋಃ = ಸಮ್ಯಗುಭಯೋಃ

7. “ಝಲಾಂಜಶೋಂತೇ 8-2-39 ಯಾ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ ಪದಾಂತ ವ್ಯಂಜನಾಪುಥೇ ಅನುನಾಸಿಕ ಆಲೇ ತರ ವ್ಯಂಜನಾಚೇ ವರೀಲ ನಿಯಮಾಪ್ರಮಾಣೇ ತ್ಯಾಚ್ಯಾ ವರ್ಗತೀಲ ತಿಸರೇ ವ್ಯಂಜನ ಹೋತೇ ಕಿಂವಾ ಅನುನಾಸಿಕ ಹೋತೇ.

ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. ಷಡ್-ಮಾಸಾ = ಷಜ್ಯಾಸಾ ಕಿಂವಾ ಷಣ್ಮಾಸಾ; 2. ಅನಾರಂಭಾತ್ - ನೈಷ್ಯಮ್ಯಂ = ಅನಾರಂಭಾನೈಷ್ಯಮ್ಯಂ, ಚಿತ+ ಭಯ = ಚಿನ್ಮಯಂ, ಮೃದ್+ಮಯ = ಮೃಣ್ಮಯಂ. “ಯರೋಽನುನಾಸಿಕನು ನಾಸಿಕೋ ವಾ 8-4-45 ಪ್ರತ್ಯಯೇಭಾಷಾಯಾಂ ನಿತ್ಯಂ

8. “ಸ್ತೋಃ ಶ್ರುಂತಃ ಚುಃ” 8-4-4 “ಷ್ಟುನಾಷ್ಟಃ” 8-4-41 ಯಾ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ “ತ” ವರ್ಗಾಂತೀಲ ಘ್ಯಂಜನಾಂಪುಥೇ “ಚ” ವರ್ಗಾಂತೀಲ ವ್ಯಂಜನ ಆಲೇ ತರ “ತ” ವರ್ಗಾಚಾ “ಚ” ವರ್ಗ ಹೋತೋ. ಆಣಿ “ಟ” ವರ್ಗಾಂತೀಲ ವ್ಯಂಜನ ಆಲೇ ತರ “ಟ” ವರ್ಗ ಹೋತೋ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. ತತ್-ಚ = ತಚ್ಚ; ಯತ್- ಚಂದ್ರಮಾಸಿ = ಯಚ್ಚಂದ್ರಮಾಸಿ 2. ಯತ್ - ಜ್ಞಾತ್ವಾ = ಯಜ್ಞಾತ್ವಾ; ಯತ್ - ಜ್ಞಾನಂ = ಯಜ್ಞಾ ನಂ 3. ಸ್ವ ಶನ್ - ಜಿಘ್ರನ್ = ಸ್ವ ಶಂಜಿಘ್ರನ್

9. ಪದಾಂತ “ನ”ಚ್ಯಾ ಪುಥೇ “ಚ”, “ಛ” ಆಲೇ ತರ “ನ”ಚ್ಯಾ ಸ್ಥಾನೀ ಅನುಸ್ವಾರ ವ “ಶ” ಯೇತಾತ. “ಟ”, “ಠ” ಆಲೇ ತರ ಅನುಸ್ವಾರ ಆಣಿ “ಷ” ಯೇತಾತ ಆಣಿ “ತ”, “ಥ” ಆಲೇ ತರ ಅನುಸ್ವಾರ ಆಣಿ “ಸ” ಯೇತಾತ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. ಋಷೀನ್ - ಚ = ಋಷೀಶ್ಚ; 2. ತಾನ್ - ತಥಾ = ತಾಂಸ್ತಥಾ, 3. ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಾನ್- ಚ = ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಾಂಶ್ಚ, 4. ಪುಮಾಂಶ್ಚರತಿ, 5. ಋಷೀಂಶ್ಚ, 6. ಉರಗಾಂಶ್ಚ, 7. ಅಗತಾಸೂಂಶ್ಚ, 8. ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತಕ್ತ್ವಾ, 9. ತಾಂಸ್ತಿತ್ವಸ್ತ ಇತ್ಯಾದಿ.

10. “ತ” ವರ್ಗಾಪುಥೇ “ಲ” ಆಲಾ ತರ “ತ” ವರ್ಗಾಚಾ “ಲ” ಹೋತೋ ಆಣಿ “ನ”ಚ್ಯಾ ಪುಥೇ “ಲ” ಆಲಾ ತರ ಮಾತ್ರ ಸಾನುನಾಸಿಕ “ಲ” ಹೋತೋ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. , ಆಬ್ರಹ್ಮಭುವನಾತ್ - ಲೋಕಾಃ = ಆಬ್ರಹ್ಮಭುವನಾಲ್ಲೋಕಾಃ; 2. ಇಮಾನ್ - ಲೋಕಾನ್ = ಇಮಾಲ್ಲೋಕಾನ್ 3. ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ - ಲಭತೇ = ಶ್ರದ್ಧಾವಾಲ್ಲಭತೇ; 4. ಶುಮಾನ್ - ಲೋಕಾನ್ = ಶುಮಾಲ್ಲೋಕಾನ್.

11. ಅನುನಾಸಿಕಾಂಖೇರೀಜ ಕೋಣತ್ಯಾಹಿ ಪದಾಂತ ಸ್ಪರ್ಶ - ವ್ಯಂಜನಾಪುಥೇ “ಶ” ಆಲಾ ತರ ತ್ಯಾಚ್ಯಾ ವಿಕಲ್ಪಾನೇ “ಛ” ಹೋತೋ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. ತಸ್ಮಾತ್ - ಶಾಸ್ತ್ರಂ = ತಸ್ಮಾಚ್ಯಾಸ್ತ್ರಂ, 2. ಯತ್-ಶ್ರೇಯಃ = ಯಚ್ಛ್ರೇಯಃ; 3. ವ್ಯಾಸಪ್ರಸಾದಾತ್- ಶ್ರುತವಾನ್ = ವ್ಯಾಸಪ್ರಸಾದಾಚ್ಛ್ರುತವಾನ್, 4. ಏತಾತ್ - ಶ್ರುತಂ = ಏತಚ್ಛ್ರುತಂ

12. ಅನುನಾಸಿಕಾಂಖೇರೀಜ ಕೋಣತ್ಯಾಹಿ “ಸ್ಪರ್ಶ” - ವ್ಯಂಜನಾಪುಥೇ “ಹ” ಆಲಾ ತರ ತ್ಯಾ “ಹ”ಚ್ಯಾ ಸ್ಥಾನೀ ವಿಕಲ್ಪಾನೇ ಮಾಗೀಲ ವ್ಯಂಜನಾಚ್ಯಾ ವರ್ಗಾಂತೀಲ ಚೌಥೇ- ಚವಥೇ ವ್ಯಂಜನ ಹೋತೇ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. ಏತತ್ - ಹಿ = ಏತದ್ಧಿ, 2. ಧರ್ಮ್ಯತ್-ಹಿ = ಧರ್ಮ್ಯದ್ಧಿ

13. ವಿಸರ್ಗಾಚ್ಯಾಮಾಗೇ “ಅ” ಅಸೂನ ಪುಥೇ “ಅ” ಕಿಂವಾ ಮೃದುವ್ಯಂಜನ ಆಲೇ ತರ “ಅ” ಆಣಿ ವಿಸರ್ಗ ಯಾ ದೋನ್ವೀಂಜಾ ಮಿಳೂನ “ಓ” ಹೋತೋ.

ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. ಮಂತ್ರಃ- ಅಹಂ - = ಮಂತ್ರೋಽಹಂ, 2. ಸ್ತ್ರಿಯಃ- ವೈಶ್ಯಾಃ = ಸ್ತ್ರಿಯೋವೈಶ್ಯಾಃ

14. ವಿಸರ್ಗಾಚ್ಯಾಮಾಗೇ “ಅ” ಯೇಊನ ಪುಥೇ “ಅ” ಖೇರೀಜಚಾ ಕೋಣತಾಹಿ “ಸ್ವರ” ಆಲಾ ತರ ವಿಸರ್ಗಾಚಾ ಲೋಪ ಹೋತೋ ಆಣಿ ಉರ್ವರಿತ ರಾಹಿಲೇಲ್ಯಾ ಸ್ವರಾಂಚಾ ಸಂಧಿ ಹೋತ ನಾಹೀ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. ಅಕ್ಷರಃ- ಇತಿ = ಅಕ್ಷರಇತಿ, 2. ದುಃಖಯೋನಯಃ - ಏವ = ದುಃಖಯೋನಯಏವ, 3. ಯಃ- ಆಸ್ತೇ =ಯಾಸ್ತೇ

15. ವಿಸರ್ಗಾಚ್ಯಾಮಾಗೇ “ಆ ಯೇಊನ ಪುಥೇ ಕೋಣತಾಹಿ “ಸ್ವರ” ಕಿಂವಾ “ಮೃದು” ವ್ಯಂಜನ ಆಲೇ ತರ ವಿಸರ್ಗಾಚಾ ಲೋಪ ಹೋತೋ ಆಣಿ ಉರ್ವರಿತ ರಾಹಿಲೇಲ್ಯಾ ಸ್ವರಾಂಚಾ ಸಂಧಿ ಹೋತ ನಾಹೀ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. ಸಾತ್ವಿ ಕಾಃ - ಭಾವಾಃ = ಸಾತ್ವಿಕಾಭಾವಾಃ, 2. ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಃ - ರಣೇ = ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾರಣೇ

16. ವಿಸರ್ಗಾಚ್ಯಾಮಾಗೇ “ಅ, ಆ” ಖೇರೀಜ ಕೋಣತಾಹಿ “ಸ್ವರ” ಯೇಊನ ಪುಥೇ “ಸ್ವರ” ಃ ಕಿಂವಾ ಮೃದು ವ್ಯಂಜನ ಆಲೇ ತರ ವಿಸರ್ಗಾಚಾ “ರ” ಹೋತೋ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. ಕೇವಲೈಃ- ಇಂದ್ರಿಯೈಃ- ಅಪಿ = ಕೇವಲೈರಿಂದ್ರಿಯೈರಪಿ, 2. ತ್ರಿಭಿಃ - ಗುಣಮಯಃ - ಭಾವಃ = ತ್ರಿಭಿಗುಣಮಯೈರ್ಭಾವೈಃ

17. ವಿಸರ್ಗಾಚ್ಯಾಪುಥೇ “ಚ, ಛ” ಆಲೇ ತರ ವಿಸರ್ಗಾಚಾ “ಶ” ಹೋತೋ, “ಟ್, ಠ” ಆಲೇ ತರ “ಷ” ಹೋತೋ ಆಣಿ “ತ್, ಠ್” ಆಲೇ ತರ “ನ್” ಹೋತೋ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. ಅಕರ್ಮಃ- ಚ = ಅಕರ್ಮಣಶ್ಚ, 2. ದ್ರೌಪದೇಯಾಃ- ಚ = ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ,

3. ಕಾಮ :-ತ್ಯೈಃ-ತ್ಯೈಃ = ಕಾಮೈಸ್ತೈಸ್ತೈಃ.

18. “ಸಃ” ಆಣಿ “ಏಷಃ” ಯಾಂಚ್ಯಾಪುಥೇ “ಅ” ಖೇರೀಜ ಕೋಣತಾಹಿ “ವರ್ಣ” ಆಲಾ ತರ ತ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ವಿಸರ್ಗಾಚಾ ಲೋಪ ಹೋತೋ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ 1. ಸಃ- ಯಾತಿ = ಸಯಾತಿ 2. ಕಾಮಃ ಏಷಃ ಕ್ರೋಧಃ ಏಷಃಃ ರಜೋಗುಣಸಮುದ್ಭವಃ = ಕಾಮ ಏಷ ಕ್ರೋಧ ಏಷ ರಜೋಗುಣಸಮುದ್ಭವಃ

Encoded and proofread by Manish Gavkar manishy at gmail.com

Pronunciation Rules for Sanskrit Explained in Marathi

pdf was typeset on December 3, 2021

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

